

MUZEUL AGRICULTURII

Bidon de gaz / 1897

VINERI, 12 OCTOMBRIE 2012 ,ORA 11^{00}

CERAMICA ROMÂNEASCĂ ARTĂ ŞI UTILITATE

CONSILIUL JUDEȚEAN IALOMIȚA

Ceramica este unul dintre cele mai complexe procese şi fapte de cultură şi civilizaţie pe care le-a cunoscut omenirea, la intersecţia dintre artă, tehnică şi economie, dintre util şi frumos, între tradiţii multimilenare şi viitor, ea devenind unul dintre fenomenele caracteristice culturii noastre contemporane.

Lutul, ca materie primordială, în decursul timpurilor, a suportat concurenţa lemnului, a pietrei şi a fierului, mai târziu a sticlei, dar va rezista tuturor invenţiilor tehnice – răşini sintetice, material plastic şi va rămâne peste veacuri purtătorul predilect al miturilor, mai cu seamă cele legate de facere şi fertilitate.

Relaţia dintre om şi lut este mai veche decât cunoscutul adagiu "ţărână eşti şi în ţărână te vei întoarce" (Facerea 3.19), care nu era decât formularea târzie, la scară istorică, a unei experienţe de dincolo de istorie, lutul stând la baza creării omului din huma primordială.

Începuturile olăritului se plasează, printr-o tulburătoare împrejurare, la vremea când Atotputernicul, ca "prim olar", "despărţea apele de pământ şi ziua de noapte", când calendarul ebraic număra anii de la "Facerea Lumii încoace".

Viaţa omului şi cea a lutului, în decursul timpului, s-au derulat într-o simbioză perfectă pe întrega suprafaţă a globului, dezvoltând o neaşteptată unitate. Înaintea roţii olarului, vasul lua naştere prin suluri de lut, care urcau în formă de spiral de la fundul vasului către gură. Tehnica răspândită în Africa, Melanesia, America, Europa - a fost întâlnită şi la Deda, pe valea Mureşului (centru ceramic activ până în anii '60).

Istoria ceramicii româneşti este marcată de Cultura Cucuteni, trecând apoi la tradiţia traco-dacică, păstrând elemente de formă şi decor, în care s-au înglobat cu vremea structuri aparţinând ceramicii meridionale şi, mai apoi, din ceramica bizantină.

Expoziţia prezintă obiecte ceramice din zone diferite ale ţării, cu destinaţii diferite, cu forme în concordanţă cu utilitatea lor, realizate cu tehnici practicate în ţara noastră din cele mai vechi timpuri, cu decor şi cromatică specifice centrelor de olărit din care provin. Istoria acestei activităţi primordiale a omenirii este adunată parcă, în fiecare piesă expusă, ca o simbioză între tehnică, utilitate, formă, decor şi cromatică. Ulcior, ulcică, borcan, vas pentru copt aluaturi, farfurie, oală pentru prins lapte, vas pentru transportat mâncare, bidon pentru gaz, jucărie din lut etc, toate acestea au pe lângă destinaţia lor, pe lângă întruparea lor materială, şi o destinaţie spirituală, ilustrând existenţa umană pe aceste meleaguri.

Vizionarea acestei expoziţii este o întâlnire cu spiritualitatea românească, cu graiul tăcut al vaselor de lut, umile sau somptuoase, ce ilustrează statornicia românilor pe această vatră de munţi, păduri, câmpii şi ape.

Manager Muzeul Agriculturii Slobozia
Prof. Dr. Gheorghe PETRE

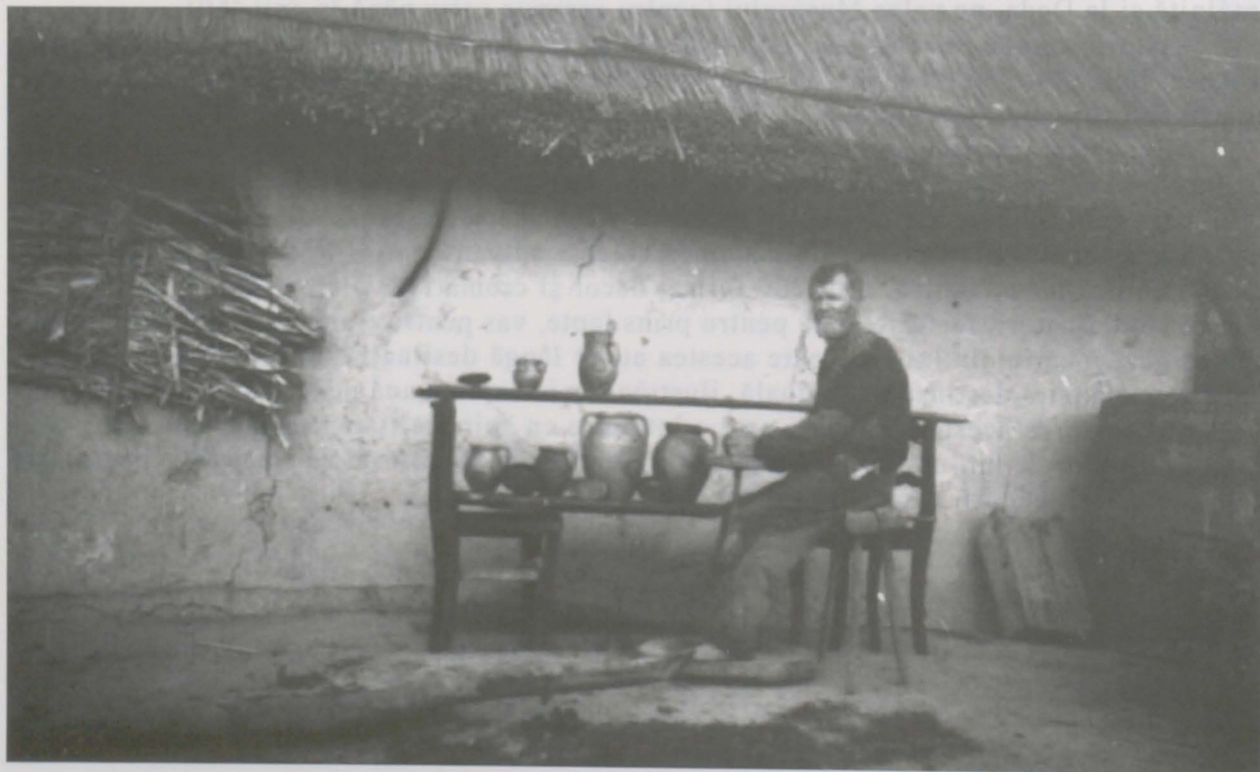
Ceramica

Olăritul sau “arta răbdării” cum este denumit popular acest meşteşug, reprezintă o îndeletnicire a românilor moştenită din timpuri străvechi, tocmai din neolitic. După unele mituri şi credinţe, omul l-ar fi furat Divinităţii şi prin foc a dat “grai şi suflet” vaselor.

Olăritul este un mod de exprimare. Vasele făurite de mâinile magice ale olarului reprezintă ceea ce este el, poartă amprenta întregii lui fiinţe. O viaţă de om nu este suficientă pentru a pătrunde acest meşteşug, a cărui esenţă nu stă numai în tehnicile de lucru, infinite de altfel, cât în starea de graţie dobândită prin lucrul la fiecare vas în parte. Iar singurul “vinovat” de acest lucru este doar lutul, acest umil dar atât de preţios material.

Poate fi considerat şi un “exerciţiu” de creativitate a ţăranului roman, deoarece oferă oricui îndrăzneşte să îi descopere tâlcul, adevărate momente de magie, de reapropiere de valorile ancestrale şi de simplitatea plină de căldură a tainelor pământului. Simplul contact cu lutul conduce către reconectarea noastră la resursele pline de vitalitate şi energie creatoare ale Pământului.

Ţăranul din vechime nu se înconjura de lucruri multe, strălucitoare şi moarte, ci de lucruri puţine la număr, utile, obişnuit să aibă la îndemână lucrul viu al mâinilor care rostuiau materialul, înnobilându-l prin efort şi suferinţă.

Meşteşugul olăritului este reprezentat la Muzeul Agriculturii din Slobozia prin peste 150 de piese. Acestă colecţie s-a îmbogăţit în timp, atât prin achiziţionarea de noi piese, cât şi prin donaţii făcute de oameni iubitori ai tradiţiilor populare româneşti, oameni care au înţeles că transmiterea şi conservarea acestora vor face ca valorile trecutului să nu piară niciodată.

Oale folosite pe vatră pentru pregătirea alimentelor, urcioare, căni, străchini, farfurii, vase pentru copt aluaturi, iată câteva categorii de vase utilizate în gospodăria ţărănească, modelate atât în satul tradiţional, dar şi azi, sunt bine reprezentate în colecţia muzeului. Ele reprezintă mărturia că între meşteşugul şi arta lutului, între funcţia utilitară şi decorativă a ceramicii s-a statornicit dintotdeauna o relaţie indestructibilă. Prin formă, proporţii, decor şi culoare, vasele de orice tip au întrunit, pe lângă rosturile practice, şi virtuţi artistice, decurgând din ştiinţa, inventivitatea şi imaginaţia meşterilor populari, din stăpânirea tehnicilor şi a meşteşugului. Piesele incluse în această colecţie participă la decorarea interiorului, la împlinirea riturilor de trecere şi la evidenţierea ierarhiilor sociale.

Colecţia este compusă din piese aparţinând unor mari centre producătoare din Oltenia (Horezu, Târgu Jiu, Găleşoaia), Muntenia (Pucheni, Curtea de Argeş, Pisc), nordul Moldovei, Bihor etc., dar şi prin câteva piese (farfurii) confecţionate pe teritoriul fostului Imperiu Austro-Ungar (actualmente – Ungaria), în fabricile de la Hollohaza (înfiinţate în anul 1779, care mai funcţionează şi astăzi).

Scurt istoric al ceramicii din ţara noastră

Cele mai vechi produse ceramice cunoscute la noi datează de aproximativ 3000 de ani î.e.n. şi au fost găsite pe tot cuprinsul ţării. Cioburile descoperite erau formate dintr-o pastă amestecată cu pleavă, folosită ca liant, întocmai ca la chirpicii ce se mai utilizează şi astăzi. În perioada neoliticului mijlociu, către anul 2500 î.e.n., este întâlnită o ceramică nouă, caracterizată prin decoraţia aşezată în benzi. În Muntenia, ceramica de tip Boian (întâlnită pe ambele maluri ale Dunării) are ca specific formele drepte şi colţuroase, decorul meandric obţinut prin excizii umplute cu lut alb; în Moldova, ceramica de Cucuteni are ca specific vase cu forme rotunjite, globulare, lipsite de torţi, figurine antropomorfe (mai ales cele feminine), animale şi decorul ce constă în pictarea pe fond alb a motivelor (benzi în spirală) cu roşu şi conturate cu negru.

În cea de-a doua fază a ceramicii de Cucuteni, Oltenia cunoaşte ceramica de tip Sălcuţa, iar Muntenia pe cea de tip Gumelniţa, caracterizate prin decorul cu incizii, uneori punctate şi *vernisate*[1] , spirala care se menţine şi dispariţia fondului de rezervă.

---

[1] Barbu Slătineanu, Paul H. Sthal, Paul Petrescu, *Ceramica*, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, Bucureşti, 1958

Ceramică preistorică găsită în ţara noastră (1 şi 2 sunt vase de Cucuteni; 3, este din cultura Boian)

Ceramica *bronzului* apare cu 1700 de ani înaintea erei noastre şi se caracterizează prin folosirea de toarte complicate şi dezvoltate, cu rol de decor, forme de dimensiuni mici şi decor obţinut din împunsături şi din excizii umplute cu lut alb. Se distinge şi o olărie neagră şi una roşie-brună, bogate în forme, decorate cu linii drepte, triunghiuri, linii ondulate şi spirale. Produsele sunt lustruite pe faţă cu ajutorul unei spatule de os.

Către începutul primei vârste a fierului, între anii 700 şi 300 î.e.n., apar la noi vase bitronconice şi amforoide, cu decor mai sărac şi toarte mai mici, probabil datorită influenţelor mediteraneene, precum şi urnele funerare de incinerare, aşezate în cimitirele numite *câmpuri cu urne*[2] .

În jurul anului 300 î.e.n., celţii introduc în ţara noastră roata folosită în olărie şi alte elemente tehnice în fabricarea vaselor de lut, astfel încât formele devin mai regulate, decorul devine mai precis, iar argilele folosite sunt mai bine curăţate, dospite şi frământate. Această ceramică astfel obţinută se răspândeşte pe tot cuprinsul ţării. Ca element specific ţării noastre, întâlnim decorul făcut prin culori de humă colorată (roşu, maron) aşezate pe fondul gălbui al pastei, principiu de decoraţie ce se păstrează şi astăzi în ceramica populară românească.

Începând din sec. al VII-lea î.e.n., de-a lungul Mării Negre apar produse de ceramică greceşti şi asiatice, dar care nu influenţează produsele autohtone. Influenţele mediteraneene se fac simţite prin ceramica introdusă în ţara noastră de romani; apar ulcioarele, amforele, vase cu două torţi, cupe, farfurii şi străchini, cu decor în relief obţinut prin ştampilare cu barbotină. Prezenţa ceramicii bizantine este prezentă de-a lungul Dunării până la Porţile de Fier şi se deosebeşte printr-un smalţ plombifer translucid şi un decor obţinut prin zgârierea

---

[1] Barbu Slătineanu, Paul H. Sthal, Paul Petrescu, *Ceramica*, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, Bucureşti, 1958

angobei (strat de humă albă), procedeu numit *sgraffito*[3], care scoate în evidență pasta roșie a vasului și conturează motivele decorative colorate în galben și verde. Smalțul bizantin, culorile și anumite principii de ordin decorativ s-au menținut și la noi până târziu, în sec. al XIX-lea.

Ceramică romană (sec. II-III)

În secolele XIV și XV sunt întâlnite produse locale de tip bizantin, dar și produse turcești de tradiție bizantină la Argeș, la Suceava și în alte părți. Au fost găsite cioburi de vase de factură românească, fabricate prin procedee mai grosolane, dar cu forme (înălțimea piciorului vasului), culori (albastrul de peruzea) și motive („cărămijoarele” folosite în decorarea fațadelor) asemănătoare cu cele din ceramica importată. Se crede că meșterii sunt orientali, armeni sau anatolieni și că ei ar fi introdus această ceramică orientală în țara noastră.

Către sfârșitul veacului al XVII-lea, influențele bizantine cedează în fața influențelor orientale, pictura, cu o paletă coloristică bogată, înlocuind aproape toate modelele sgrafitate. Cu toate acestea, ceramica cu decor sgrafitat cunoaște o deosebită înflorire în nordul Moldovei, apoi trece în nordul Transilvaniei.

O serie de regiuni mai izolate și în afara influențelor străine (Banat, Bihor, sud-estul Transilvaniei) rămân fidele olăriei populare de veche tradiție preistorică și romană.

---

3 Barbu Slătineanu, Paul H. Sthal, Paul Petrescu, op. citate, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1958

Formă (vas) pentru copt aluaturi - “Horşioc”. N.I. 17 .

Formă (vas) pentru copt aluaturi, confecţionat din ceramică roşie smălţuită, folosită pentru copt “babe” (“colaci” plămădiţi cu smântână, specifici Sărbătorilor de Paşte). Este lucrat pe roată tradiţională de olărit.

Are formă tronconică (baza mică - fundul vasului). Din fundul vasului se ridică (în interior) un pinten tronconic ce determină imprimarea în aluat a unui spaţiu de aceeaşi formă. Buza vasului este răsfrântă spre exterior. Vasul prezintă toartă laterală.

Dimensiuni: H- 13,5 cm, d gură max- 19,2 cm, d bază – 12 cm
Provenienţă: loc. Cununschi, com. Brodina, jud. Suceava
Datare: sec. XX

Ulcior. N.I. 1377

Vas din ceramică roşie, lucrat pe roată de olărie, specific zonei Bihorului (centrul de la Crişţior). Are formă bitronconică cu gât alungit, partea de sus a olului se numeşte „fedeu", partea umflată „foale", iar toarta/mănuşa-„foale" are o ţâţă prin care se bea conţinutul. Gura este bilobată, cu partea de sus cilindrică şi are un căpăcel fix cu o coroniţă ajurată cu şase găuri prin care trece lichidul („ciur"). În interiorul spaţiului dintre căpăcel şi ciur se găseşte o bilă numită „zărgălae", care are scopul de a menţine curăţenia interioară, deo-arece, fiind liberă în interiorul vasului, prin jocul ei de frecare cu pereţii acestui vas adună mâzga care s-ar putea depune. Este smălţuit integral la interior şi doar pe jumătatea superioară la exterior. Decorul constă în două registre de linii ondulate în zig-zag albe pe fond negru, ce încadrează un alt registru reprezentat de motive fitomorfe (crenguţe de brad) de culoare albă şi verde.Capacitate: 5 l.

Dimensiuni: H- 31 cm, L gură – 8 cm, Dmax – 23 cm.
Provenienţă: loc. Slobozia, jud. Ialomiţa.
Datare: sec. XX

Ulcior. N.I. 1378.

Vas din ceramică, lucrat pe roată de olărie, specific zonei Olteniei. Are formă bitronconică cu gât alungit, iar toarta/mănuşa are o ţâţă prin care se bea conţinutul. Gura are partea de sus cilindrică şi prezintă un căpăcel fix cu o coroniţă ajurată cu şase găuri prin care trece lichidul. În interiorul spaţiului dintre căpăcel şi ciur se găseşte o bilă care are scopul de a menţine curăţenia interioară, deoarece, fiind liberă în interiorul vasului, prin jocul ei de frecare cu pereţii acestuia adună mâzga care s-ar putea depune. Este smălţuit integral; culoare - verde. Decorul constă din două linii sgrafitate, una situată la baza gâtului şi cealaltă în jurul gurii. Capacitate: 3,5 l.

Dimensiuni: H- 28,6 cm, d gură – 6 cm, d max – 18,6 cm.
Provenienţă: loc. Slobozia, jud. Ialomiţa.
Datare: sec. XX

Ulcior/Urcior cu "mănuşă cu ţâţă".
N.I. 1317

Vas din ceramică roşie, lucrat pe roată de olărie tradiţională, specific zonei Gorjului (centrul de la Găleşoaia). Are formă bitronconică, gât alungit cu inel, toartă laterală cu ţâţână. Este smălţuit integral pe interior şi doar ½ la exterior. Sub smalţ se află o angobă de culoare roşie. Decorul este realizat cu humă albă şi neagră, albeală şi negreală şi constă în două registre de linii serpuite şi linii circulare ce încadrează un motiv floral cu rozete; pe mănuşă- dungi albe; decorul este realizat cu colţul pieptănului. Capacitate: 3,5 l.

Dimensiuni: H – 31 cm, d gură – 4,5 cm, d bază – 11,2 cm
Provenienţă: Miniş, jud. Arad.
Datare: sec.XX.

Ulcior. N.I. 1380

Vas din ceramică roşie, lucrat pe roată de olărie, specific zonei Olteniei. Are formă bitronconică cu gât alungit. Gura are un căpăcel fix cu o coroniță ajurată cu patru găuri prin care trece lichidul („ciur”). În interiorul ulciorului se găseşte o bilă, care are scopul de a menține curățenia interioară prin jocul ei de frecare cu pereții vasului, operațiune prin care se adună mâzga care s-ar putea depune în interior. Este smălțuit integral la interior şi doar gura la exterior. Decorul constă în două registre de benzi orizontale, prima situată aproape de gâtul ulciorului, cea de-a doua plasată la mijloc. Benzile încadrează alte registre reprezentate prin şiruri verticale de puncte. Între cele 3 şiruri sunt 2 flori pictate tot din puncte. Decorul este realizat cu humă albă.

Dimensiuni: H-26,4 cm, l gură – 7 cm,d max – 20 cm.
Proveniență: loc. Slobozia, jud. Ialomița.
Datare: sec. XX

Ulcior. N.I. 1738

Vas din ceramică roşie, lucrat pe roată de olărie tradiţională. Are formă bitronconică, gât alungit cu inel, toartă laterală cu ţâţână. Este smălţuit integral pe interior şi doar 3/2 la exterior. Decorul este realizat cu hume colorate (maron, alb, verde, albastru, crem) şi constă în motive florale. Capacitate: 4 l. Ulciorul a fost cumpărat de fostul proprietar în anul 1940 de la olarii care veneau din Ardeal cu vase spre vânzare. A fost folosit pentru "luat apă la camp", până când proprietarul şi-a cumpărat o botă.

Dimensiuni: H – 30,5 cm, d gură – 4,5 cm, d bază – 11 cm
Provenienţă: Bucu, jud. Ialomiţa
Datare: sec.XX.

Ulcior. N.I. 1871

Vas din ceramică roşie, lucrat pe roată tradiţională de olărie. Are formă bitronconică, bază de susţinere cu talpă discoidală, gât scurt ce se continuă cu o gură evazată cu jgheab de scurgere. Prezintă toartă laterală. Decorul vasului este realizat cu cornul, cu humă albă folosindu-se ornamente simple, geometrice dispuse în mai multe registre, şi anume: linii ondulate însoţite de puncte, linii drepte şi linii intersectate în model tip grilaj. Vasul este smălţuit doar în partea superioară a suprafeţei exterioare şi integral pe interior.

A fost cumpărat de către fosta proprietară de la "cei care veneau prin sat cu căruţele cu marfă" şi folosit pentru "a ţine gazu'". Capacitatea vasului - 7 l.

Dimensiuni: H- 37 cm, d gură max- 8 cm, d bază –13,5cm
Provenienţă: loc. Bran, jud. Braşov
Datare: sec. XX

Borcan. N.I. 780

Vas din ceramică roşie, lucrat pe roată tradiţională de olărie. Are formă uşor tronconică, buză rotunjită, evazată. Este angobat şi smălţuit 2/3 la exterior şi 1/3 la interior. Decorul este realizat cu pensula şi constă în motive florale. Culorile folosite sunt verde, galben-portocaliu, alb. Vasul are o capacitate de 0,5 l. Era utilizat în gospodărie pentru păstrarea dulceţurilor.
Dimensiuni: H- 14 cm, d gură max- 16 cm, d bază – 14 cm
Provenienţă: Bucureşti
Datare: sec. XX

Borcan pentru dulceaţă. N.I. 962

Vas din ceramică roşie, lucrat pe roată tradiţională de olărie, ce se înscrie în ceramica tradiţională specifică zonei Muntenia. Are formă tronconică, cu buza puternic răsfrântă către exterior. Este angobată şi smălţuită în întregime la interior şi ½ la exterior. Este decorat cu cornul şi cu gaiţa, cu vopsea galbenă, motivele folosite fiind cele geometrice (linii circulare şi vălurite). Vasul are o capacitate de 550 ml. Era folosit în gospodărie pentru păstrarea alimentelor, în cazul de faţă, dulceaţă.
Dimensiuni: H- 12 cm, d gură max- 10 cm, d bază – 8,5 cm
Provenienţă: loc.Sălişte, jud. Sibiu.
Datare: sec. XX

Ulcică. N.I. 960

Vas din ceramică roşie, lucrat pe roată tradiţională de olărie. Are formă bitronconică cu buză înaltă, uşor evazată. Prezintă o toartă laterală. Este smălţuită integral, atât pe interior, cât şi la exterior. La exterior vasul are culoarea albă Decorul este realizat cu pensula şi constă în motive florale şi geometrice, cu culorile roşu, galben, verde.
Dimensiuni: H- 16 cm, d gură max- 8, 5cm, d bază – 8cm
Provenienţă: loc.Sălişte, jud. Sibiu.
Datare: sec. XX

Ulcică. N.I. 961

Vas din ceramică roşie, lucrat pe roată tradiţională de olărie. Are formă bitronconică cu buză înaltă, uşor evazată. Este angobată, la interior având culoarea albă, iar la exterior culoarea verde închis (nuanţa „verde China”). Este smălţuită integral, atât pe interior, cât şi la exterior. Decorul este realizat cu pensula şi constă în motive florale şi geometrice, cu culorile alb, verde.
Dimensiuni: H- 16 cm, d gură max- 8, 5cm, d bază – 8cm
Provenienţă: loc.Sălişte, jud. Sibiu.
Datare: sec. XX

La o distanţă de vreo zece kilometri la nord de Balş, pe drumul care duce la Mănăstirea Căluiul, într-o regiune cu dealuri line se găseşte o comunitate formată din satele Oboga de Sus, de Jos, de Mijloc, Bobiceşti, odată locuite aproape numai de olari. Oboga a reprezentat, pentru o lungă perioadă de timp, unul din principalele centre de ceramică din România, fiind renumită cândva pentru vasele din ceramică realizate manual. Epoca de maximă înflorire a centrului de la Oboga a fost la sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea.

Tehnica olăritului este asemănătoare cu a celorlalte centre, cu mici deosebiri de terminologie. Astfel, în interiorul atelierului olarului există un mic "hambar" pentru păstrarea pământului în timpul dospirii, o masă numită "tarabă" pe care este pregătit lutul, roata se numeşte "târcol". Spre deosebire de alte ateliere aici există în afara roţii de modelat şi o altă masă mai scundă, pe care femeile "înflorează" vasele. Pe lângă acestea există *plotogul* (o bucăţică din piele, cu care este netezită marginea vaselor), *fichiaşul* din lemn (folosit la finisarea vaselor în partea exterioară), *titirezul* (o unealtă din lemn, cu ajutorul căreia este încreţită marginea taierelor), *pana de gâscă şi paiul* (utilizate pentru a realiza un decor foarte fin), *ţâţarul* (unealta cu care se face ţâţa la ulcioare), *cornul de vită*, cu ajutorul căruia se decorează vasele.

În Oboga se face atât ceramică smălţuită, cât şi nesmălţuită. Se lucrează *taiere* (farfurii întinse), străchini, căni de apă, de vin, putine, tămâielniţe, castroane, sacsii, borcane pentru păstrarea alimentelor, ploşti, servicii de ţuică şi cafea, jucării, figurine, ulcioare de nuntă cu reprezentări zoomorfe şi avimorfe, şi chiar vase antropomorfe, asemănătoare cu cele preistorice.

Oală pentru lapte.
N.I. 1406

Vas din ceramică de culoare brun-închisă, lucrat pe roată tradițională de olărie. Are formă bitronconică, talpă discoidală și gât lung evazat, ce se termină cu o buză răsfrântă spre exterior. Decorul constă linii orizontale sgrafitate. Prezintă patina timpului, fiind înnegrită pe toată suprafața.

Utilizată în gospodărie pentru pus laptele la prins.

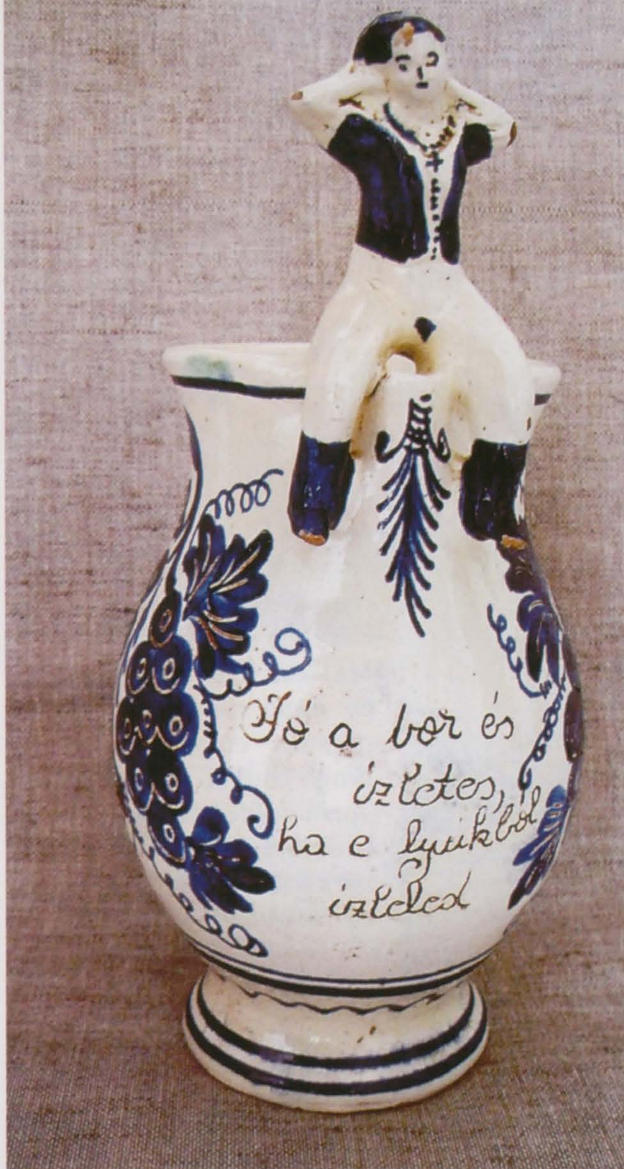
Dimensiuni: H – 25 cm, d gură - 12 cm, d bază – 9 cm
Proveniență: Slobozia, jud. Ialomița
Datare: sec. XX

Vas pentru transportat mâncarea. N.I.1940

Vas din ceramică roșie, lucrat pe roată tradițională de olărie, întrebuințat pentru transportul mâncării la câmp. Are formă bitronconică, cu bază discoidală și buză înaltă, ușor evazată. Deasupra gurii este poziționată o toartă lată. Vasul este smălțuit în întregime. Decorul este realizat cu cornul, cu hume colorate (maron, verde, alb). Este prezent doar pe jumătatea superioară a vasului și constă din motive geometrice, și anume, linii curbe, linii frânte, puncte.

Dimensiuni: H- 26 cm, d gură max- 13,5 cm, d bază –12cm
Proveniență: loc. Sudiți, jud. Ialomița
Datare: sec. XX

Cană de vin. N.I. 4388

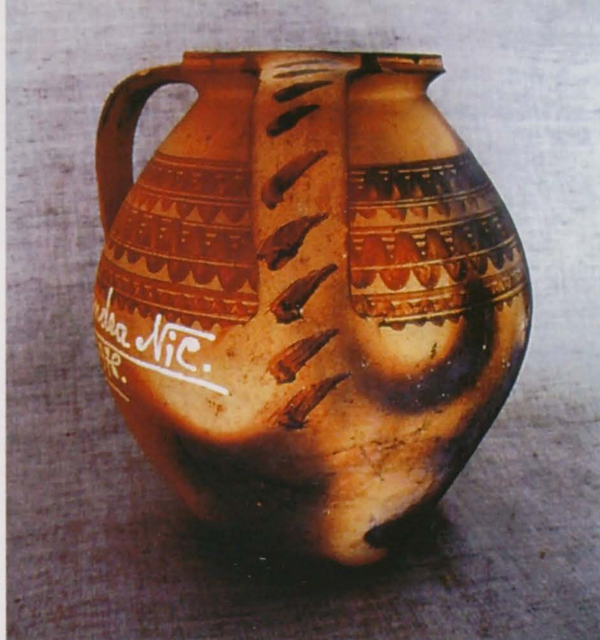
Vas din ceramică lucrat pe roată tradițională de olărie, specifică zonei Corund. Are formă bitronconică, gât scurt și buză puțin evazată cu cioc, talpă largă discoidală. Deasupra ciocului se află o figurină reprezentând o femeie cu mâinile la ceafă. Este smălțuită în întregime și angobată cu angobă albă. Decorul este pictat cu pensula, cu vopsea albastră, motivele fitomorfe folosite fiind vița de vie cu struguri, precum și motive geometrice, linii ondulate și drepte. Elementele pictate sunt evidențiate și prin sgrafitaj. În dreptul ciocului, pe partea proeminentă a corpului, este sgrafitat următorul înscris: „Ió a bor és izletes, ho e lyukbol izleled” („E bun vinul și gustos, dacă guști din gaura asta”). Pe fundul cănii apare sgrafitat înscrisul: „KISS MIHÁLY KOROND '96”.
Dimensiuni: H – 38 cm, D gură – 11 cm, d bază – 9,5 cm
Proveniență: Brașov

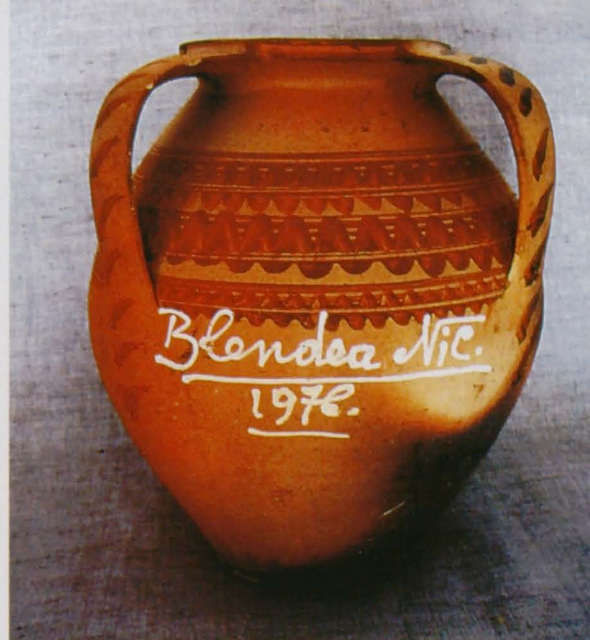
Oală pentru sarmale.
N.I. 2086

Vas din ceramică roşie, confecţionată pe roată tradiţională de olărie, specifică zonei Gorjului. Formă bitronconică, buză răsfrântă, cu două torţi simetrice, late, ce pornesc din buză. Este smălţuită cu smalţ verde ½ la interior şi 1/3 la exterior. Este îmbrăcată cu o armătură din sârmă. Decorul este realizat prin îmbrânare, cu două rânduri de bârne presate cu degetul, una lângă buză, iar cealaltă, aproape de mijlocul oalei. Prezintă un înscris prin sgrafitare: „Terma Vasily sa făcut 20 MAI 1931”.

Dimensiuni: H- 68 cm, dgură – 34 cm, d bază – 18 cm, l toartă-5,8 cm.
Provenienţă: loc. Chişcău, jud. Bihor
Datare: 1931

Oală cu două mănuşi/"Oală cu două toarte de-o parte". N.I. 3827

Piesă din ceramică roşie, confecţionată pe roată tradiţională de olărie, specifică zonei Gorjului (centrul de la Găleşoaia). Are formă bitronconică, buză răsfrântă şi două torţi laterale, mănuşi, apropiate, late. Vasul este angobat, iar decorul este realizat cu *roşeală* (argilă cu oxizi de fier) şi constă în benzi, linii şerpuite dispuse în trei registre ce se succed. Pe mănuşi sunt trase dungi de roşeală cu pensula. Pe corp apare şi înscrisul cu *albeală*: „Blendea Nicolae. 1976". Nu este smălţuit. Capacitatea vasului este de 10 l – *„oală de unul la cap"* .
Dimensiuni: H- 30 cm, d gură – 15cm, d bază – 13 cm.
Provenienţă: loc. Frânceşti, jud. Gorj.
Datare: sec. XX

Oală de sarmale. N.I. 2084

Piesă din ceramică roşie, confecţionată pe roată tradiţională de olărie. Are formă bitronconică, buză înaltă şi două torţi laterale simetrice. Vasul este smălţuit integral pe interior şi 2/3 la exterior. Oala este îmbrăcată cu o armătură de sârmă. Capacitatea vasului este de 10 l
Dimensiuni: H- 30 cm, d gură – 15cm, d bază – 13 cm.
Provenienţă: loc. Frrumosu, jud. Suceava
Datare: sec. XX

Strachină. N.I.2716

Vas din ceramică roşie lucrat pe roată tradiţională de olărie, specifică zonei de N-V a Munteniei. Are formă tronconică, buză înaltă şi talpă discoidală. Este smălţuită în întregime la interior şi 1/3 la exterior (partea exterioară a buzei). Decorul este realizat cu pensula şi constă dintr-un registru format din două linii circulare de culoare neagră, una mai îngustă, cealaltă mai lată, situat în apropierea buzei, şi un alt registru cu motive florale de culoare galbenă., De asemenea, muchia buzei este vopsită cu culoarea galbenă.
Dimensiuni: H- 6,5 cm, dgură – 18,3 cm, d bază – 10,8 cm
Provenienţă: loc. Câmpulung Muscel, jud. Argeş
Datare: sec. XX

Strachină. N.I.2718

Vas din ceramică roşie lucrat pe roată tradiţională de olărie, specifică zonei de N-V a Munteniei. Are formă tronconică, buză înaltă şi talpă discoidală. Este smălţuită în întregime la interior şi 1/3 la exterior (partea exterioară a buzei). Decorul este realizat cu pensula şi constă dintr-un registru format dintr-o linie circulară de culoare neagră, situată la îmbinarea corpului străchinii cu buza şi un alt registru cu motive fitomorfe cu culorile alb, verde, grena.
Dimensiuni: H- 6,5 cm, dgură – 18,3 cm, d bază – 10,8 cm
Provenienţă: loc. Câmpulung Muscel, jud. Argeş
Datare: sec. XX

Farfurie. N.I. 1818

Vas din ceramică roşie, lucrat pe roată tradiţională de olărie. Are formă tronconică, buză larg evazată, bază discoidală prevazută cu un orificiu necesar pentru agăţarea farfuriei pe perete. Farfuria este angobată şi smălţuită integral la interior. Decorul este realizat cu pensula cu hume colorate (verde, portocaliu, maron) pe un fond alb şi constă în motive florale (dispuse pe fundul farfuriei) şi motive geometrice (linii drepte, linii vălurite) dispuse pe buză.
Dimensiuni: H- 5,2 cm, dgură – 21,4 cm, d bază – 11,4 cm
Provenienţă: loc. Mohu, jud. Sibiu
Datare: sec. XX

Strachină. N.I.3848

Vas din ceramică roşie lucrat pe roată tradiţională de olărie, specifică zonei Gorjului Are formă tronconică, buză înaltă, uşor evazată. Este smălţuită în întregime la interior şi 1/3 la exterior (partea exterioară a buzei). Decorul este realizat cu cornul, cu humă albă şi constă în motive fitomorfe (trifoi cu trei foi, brăduţi) şi geometrice. Pe peretele străchinii este prezent înscrisul „Blendea N.N.". Strachina este lucrată la comandă. Pentru a nu fi încurcate la pomeni, atunci când erau împrumutate, străchinile erau însemnate cu numele proprietarului (n.b. Blendea Nicolae).
Dimensiuni: H- 6 cm, dgură – 17,4 cm, d bază – 7,5 cm
Provenienţă: loc. Frânceşti, com. Peştişani, jud. Gorj
Datare: sec. XX

Farfurie. Fond Stoianovici 3634

Vas din ceramică roşie, lucrat pe roată tradiţională de olărie specific zonei Horezu, jud. Vâlcea. Are formă tronconică, buză larg evazată, bază discoidală prevazută cu un orificiu necesar pentru agăţarea farfuriei pe perete. Farfuria este angobată şi smălţuită integral la interior. Decorul este realizat cu cornul şi gaiţa, cu hume colorate (verde, maron, negru), pe fond alb, motivul central reprezentându-l cocoşul de Horezu.

Dimensiuni: H- 5,3 cm, dgură – 25 cm, d bază – 11 cm
Provenienţă: Bucureşti
Datare: sec. XX

Ceramică din Vlădeşti, jud. Vâlcea din patrimoniul Muzeului Agriculturii din Slobozia

Ceramică figurativă din colecția Muzeului Agriculturii din Slobozia

Figurine bețivi (meșter popular – Nicolae Diaconu)

Nicolae Diaconu este din Codlea, județul Brașov și este unul dintre arhicunoscuții meșteri populari care realizează figuri prin simpla modelare a lutului. Prin talentul său nativ, ieșit din comun, prin calitățile excepționale de plastician ceramist, prin ingeniozitate și perseverență, Nicolae Diaconu și-a găsit, după ani îndelungi de muncă, propriul stil artistic. Face pe deplin dovada stăpânirii meșteșugului, iar lucrările executate de el sunt bine primite de vizitatorii târgurilor la care participă.

Figurinele lucrate de el dovedesc multă fantezie în alcătuirea formelor și în surprinderea expresiilor. Siluetele de țăran, îmbrăcați în costume populare, sunt pline de expresivitate și reprezintă portrete ale unor personalități cu diferite atitudini. Dintre piesele de rezistență, amintim „Suita de țărani" și animalele cu cap de om. Paleta lucrărilor este mult mai variată și mult mai bogată.

Ocarine ceramică (fluiere ceramică – meşter popular Nicolae Sava)

Nicolae Sava este un artist din Bistriţa Năsăud. El realizează instrumente muzicale din lemn şi lut, cavale, fluiere, tilinci şi ocarine, care sunt căutate, aşa cum spune el, de copii „de la un an până la 104 ani”. Ocarinele sunt figurine care reprezintă aproape toată gama de animale, cum ar fi căluţi, broscuţă ţestoasă sau găinuşă cântătoare. Autorul lucrărilor susţine că invenţia îi aparţine.

Nicolae Sava este cunoscut ca academician în arte tradiţionale, muzician şi constructor de instrumente: taragot, nai, fluier, caval, ocarină, cimpoi, tilincă, ocarine pentru copii etc.

ASPECTE DIN VIAȚA OLĂRIEI POPULARE

Aşezările olarilor

Aşezările olarilor au fost determinate de mai mulţi factori. În primul rând, aşezarea era determinată de prezenţa carierelor de lut, fiind cu atât mai favorizată cu cât pe lângă prezenţa lutului existau şi humele necesare pentru culori. În alt rând, era necesar ca în apropiere să se găsească păduri, al căror lemn să fie folosit pentru arderea vaselor. Satele de olari erau aşezate mai ales în zonele apărate de pericolul invaziilor, în special în regiunile deluroase sau muntoase şi mai puţin la câmpie, exemplul cel mai bun fiind zonele Bărăganului şi Dobrogei, în care repetatele treceri ale diferitelor popoare au distrus aşezările de olari.

Prezenţa unei pieţe de desfacere era un alt factor ce determina aşezările olarilor. În mai toate reşedinţele domneşti existau olari ce produceau o marfă de calitate superioară pentru satisfacerea clintelei pretenţioase a curţilor domneşti sau boiereşti (Suceava, Curtea de Argeş, Hurez).

Existau sate în care singura preocupare a locuitorilor era olăria, dar în cele mai multe cazuri, olarii se ocupau şi de agricultură. Olăritul era ocupaţia prin care aceştia îşi sporeau veniturile insuficiente provenite din agricultură, ei mergând cu oalele la câmpie unde nu existau sate de olari şi obţineau alimente în schimbul vaselor vândute.

Organizaţiile olarilor

În satele în care olarii reprezentau doar o parte din populaţie, ei stăteau grupaţi, de obicei către marginea satului. La oraşe gruparea era şi mai evidentă, fiind determinată nu numai de interesele comune ale producţiei ci şi de cele ale vânzării, acolo întâlnindu-se adevărate cartiere de olari.

În Moldova şi Muntenia existau organizaţii conduse de un staroste, căruia meseriaşii îi dădeau ascultare. Ele nu erau guvernate de legi fixe privind formarea meşteşugarilor, producerea şi vânzarea mărfii, viaţa lor particulară, ci numai reguli tradiţionale, nescrise. În centrul acestor organizaţii era biserica, în care olarii se întruneau şi unde luau cunoştinţă de hotărârile pe care starostele le anunţa.

În Transilvania, în oraşele de tip medieval (Braşov, Sibiu, Sighişoara etc.) existau cartiere ale olarilor, fierarilor, zlătarilor. La saşi, această formă de aglomerare de cartiere a dat naştere, după modelul occidental nemţesc, la bresle. Acestea, dar şi cele ungureşti, aveau de apărat interese industriale şi comerciale, aveau îndatoriri faţă de comună, cum ar fi apărarea unei părţi din zidul cetăţii. Erau organizaţii foarte rigide, cu drepturi şi obligaţii ce nu puteau fi reglementate decât pe o bază legiferată pusă la dispoziţie de către organizaţia de breaslă. Cele săseşti nu erau alcătuite decât din germani, fiind cele mai puternice şi bogate; cele ungureşti, deşi la fel de bine organizate, acceptau şi olari de alte naţionalităţi, ceea ce dădea naştere la o ceramică cu caracter mixt.

Existenţa acestor organizaţii puternice din oraşele transilvănene a dus la creşterea calităţii produselor prin organizarea muncii, aprovizionarea cu materii prime de bună calitate, trimirea ucenicilor la centre renumite din străinătate pentru a-şi desăvârşi meşteşugul.

Singura breaslă românească orăşenească era cea din Haţeg (sec. XVII), însă, în general, olarilor din sate le era interzisă intrarea în bresle.

Capacul lăzii breslei olarilor din Baia Mare

Desfacerea produselor

Desfacerea produselor centrelor de olari varia în funcţie de aşezarea lor, şi anume: cei din oraşe îşi desfăceau marfa pe loc, fie orăşenilor, fie celor de la sate veniţi la târguri; cei de la sate umblau cu marfa să o vândă, pentru a acoperi costurile întregii producţii. Foarte puţini meşteri, în special cei din Horezu nu se deplasau pentru vânzarea mărfii, ci aşteptau cumpărătorii să vină în sat, aceasta datorându-se calităţii superioare a ceramicii.

Olarii care plecau departe cu marfa îşi alegeau în aşa fel itinerariul încât să fie prezenţi la cele mai importante târguri, în special cele anuale sau trimestriale. Aceste târguri, pe lângă faptul că erau un bun prilej de desfacere, ofereau şi un schimb de cunoştinţe cu ceilalţi olari prezenţi cu marfă. În timp, au apărut şi intermediari care soseau în satele de olari, luau marfa şi o revindeau.

Olarii alegeau zonele agricole bogate de câmpie pentru desfacerea mărfii, care se făcea fie pe bani, fie, cel mai des, prin schimb în natură. O oală de pământ valora conţinutul ei în grâu sau porumb, sau dublul conţinutului ei în mere sau cartofi. Erau preferate zonele în care aceste produse lipsesc în satul de origine, zonele îndepărtate de centrele prea des vizitate de alţi olari.

Oale de vânzare la târgul de Moşi, Bucureşti

OBICEIURI LEGATE DE OLĂRIE

Meşteşugul olăritului avea în primul rând un rol practic, dar ceramica era folosită şi în scop decorativ, în construcţii sau pentru anumite ritualuri. Locuinţa ţărănească cuprinde o varietate de vase de lut - oale, ulcioare, căni, străchini, chiupuri, blide, oale pentru ţinut laptele, oale enorme în care se pregătea mâncarea pentru sărbătorile religioase, vase pentru flori, statuete, fluiere, jucării etc. Locul obişnuit al oalelor în casă era în blidar, un dulăpior cu rafturi, agăţat pe perete. Pe tavan stăteau cănile, iar pe pereţi – străchinile şi farfuriile.

Prepeleac cu vase puse la uscat

Mulţimea vaselor produse îşi poate găsi o explicaţie în obiceiul ca la nuntă sau la înmormântare acestea să fie sparte. Multe vase se spărgeau şi înaintea începerii postului, pentru ca bucatele mâncate să nu fie puse din greşeală într-un vas vechi şi să se "spurce" cu mâncare "de dulce". Oalele se adunau în fundul curţii şi se spărgeau cu ciomagul, fiind apoi înlocuite cu altele noi. Doar cele care împodobeau locuinţa erau cruţate. Până şi "prepeleacul" (par cu câteva ramuri în vârful cărora erau agăţate oalele cu gura în jos, ca să se scurgă după ce au fost spălate) era distrus, pentru a nu spurca noile vase. Când în gospodărie nu exista prepeleac, oalele erau uscate în parii gardului cu gura în jos.

Tehnica olăritului.

Principalele etape ale preparării lutului sunt curaţirea, dospirea, frământarea, modelarea, uscarea, arderea, ornamentarea. Uneltele folosite sunt troaca, mezdreaua, cuţitoaia, fachieşul, şi plotogul, cornul şi gaiţa. Nu lipseşte nici morişca de mână – râşniţa utilizată pentru măcinarea fină a oxizilor de plumb şi a nisipului sau pietrei ce intră în compoziţia smalţului aplicat pe vase între două arderi în cuptor. Un rol deosebit îl deţine roata olarului sau roata pentru modelat.

Roata e formată din doua discuri, unul mai mic sus şi unul mai mare în partea de jos, unite printr-un ax vertical. Pe discul de sus se pune bulgărele de pământ, iar discul de jos este mişcat de olar, imprimându-i cu piciorul o mişcare circulară destul de rapidă. Astfel, roata se învârteşte, obţinându-se forme circulare cu contur regulat.

Dospirea argilei

Argila, de cea mai bună calitate, extrasă din "coasta dealului", este adusă în curte şi lăsată la "dospit" vreme de câteva săptămâni. În cadrul acestui proces, argila este maruntiță şi udată cu apă la un anumit interval de timp. Apoi, lutul este tăiat în bucăţi mari, bătute cu maiul şi udate.

Framântarea argilei

Bucăţile de lut, cunoscute şi sub numele de "turte", sunt aduse în atelier şi aşezate pe o platformă de lemn şi sunt framântate repetat cu picioarele, apoi cu mâinile, până când capătă un aspect unsuros. Lutul este apoi tăiat felii cu cuţitoaia, care iarăşi se amestecă şi se bat cu maiul pentru a se obţine o pastă omogenă. Când olarul consideră că pasta este bună, o împarte în bulgări rotunjiţi, de marime egală. Dospirea şi frământarea se înscriu ca fiind cele mai importante operaţii, migăloase şi obositoare, dar care asigură, în bună parte, calitatea produselor.

Modelarea argilei

Bulgării de lut ajung apoi pe roata de modelat. În această etapă, foarte importantă este coordonarea adecvată a vitezei roţii cu apăsarea uşoară a bucăţii de argilă şi modelarea treptată a acesteia. Argila se înalţă ca un turnuleţ şi din acest moment se acţionează pentru formarea interiorului. Netezirea şi finisarea pereţilor se face cu o bucată de lemn numită „pieptene" şi cu o bucată de piele, „potlogul". Toate acestea se petrec cu mare repeziciune, modelarea unei străchini simple nu durează mai mult de un minut. Sunt uimitoare trecerile prin diverse forme geometrice, sferă, trunchi de con, cilindru etc.

Cuptor din Jupâneşti, jud. Gorj

Uscarea şi arderea vaselor

După modelare, vasele se pun la uscat, operaţiune care se desfăşoară în trei etape. Prima, "zbicirea", are loc chiar în atelierul olarului, după ce vasul a fost luat de pe „tăier". Oalele sunt aşezate gură în gură pentru a se produce o evaporare lentă. După câteva ore, vasele sunt aşezate pe policioare, ferite de vânt şi de soare, pentru a se usca lent şi a nu se produce crăpături. A treia uscare este în cuptor, în faza premergătoare coacerii propriu-zise. Vasele sunt arse în cuptoare speciale, în care repartiţia uniformă a căldurii este esenţială pentru a cuprinde toate vasele. încât căldura să se repatizeze cât mai uniform.

Aşezarea vaselor este o operaţiune delicată, şi anume, vasele grele sunt puse la fund, iar cele mai uşoare deasupra lor, astfel încât căldura să se repatizeze cât mai uniform. După terminarea arderii, cuptorul este lăsat să se răcească lent, cu gura astupată, iar la descărcarea lui se face şi trierea obiectelor prin alegerea celor bune de cele insuficient arse sau stricate.

Ornamentarea vaselor

Odată formate şi uscate, cele mai multe vase sunt înmuiate în humă albă amestecată cu apă, operaţiune cunoscută sub numele de angobare (albeală), vasul căpătând o suprafaţă netedă, colorată în alb pe care se poate desena uşor.

Cea mai răspândită tehnică de decoraţie foloseşte un corn de vită, având în vârf o pană de gâscă. În interiorul lui se pune culoarea care curge prin pana de gâscă pe suprafaţa vasului.. Olarii desenau şi cu pensule făcute din păr de veveriţă, jder sau porc, atunci când trebuiau să obţină linii foarte fine. Un alt procedeu de decorare este scurgerea. Se pune o culoare pe vas şi până ca aceasta să apuce să se usuce, scurg o picătură din altă culoare peste prima, cea de-a doua punând-o în mişcare şi pe prima. Un instrument des folosit la Horezu este gaiţa, un fel de pensulă cu păr foarte tare, care realizează un desen extrem de fin prin deplasarea culorilor.

Pe suprafaţa angobată a vasului erau trasate cu ajutorul cornului sau a pensulei, motive ca triunghiul, brăduţul, spirala, steaua, linia ondulată, soarele etc, folosind humele colorate (alb, roşu, brun, chiar galben).

Un alt tip de decoraţie se obţine prin zgârierea cu un vârf metalic a vasului după angobare, aparând astfel culoarea pastei, tehnică numită “sgrafitaj”. O alta tehnică, întâlnită în special în sudul României, constă în aplicarea în relief a unor şnururi, brâie sau rozete de pastă. Decorurile reliefate care folosesc motive animaliere (Curtea de Argeş, Oboga) sunt greu de realizat şi de aceea sunt evitate de către olari.

La final, vasul era impregnat cu un strat translucid de smalţ, de bună calitate, ceea ce potenţa rafinamentul artistic al vaselor, dar le conferea şi o impermeabilitate vasului. În ceramica românească se folosesc smalţurile translucide, astfel încât prin ele se poate vedea fondul şi decorul de pe vas.

Petre-Filip Magdalena,
muzeograf

